

Биология

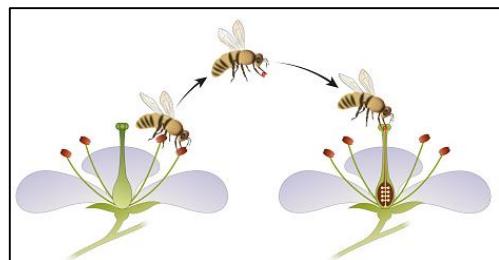
PISAga йўналтирилган тест

6 - синф

<p>Ўнгдаги матнни ўқинг. Саволга жавобингизни ёзинг.</p> <p>Савол 1. Нега бобо асалариларни кўриб қувонди ва яхши ҳосил бўлади деб айтди?</p> <p>Жавобингизни ёзинг.</p> <hr/> <hr/> <hr/>

Мева ва уруғларнинг шаклланиши.

Баҳорги таътилда Акмат қишлоқдаги бобосини зиёрат қилиш учун келди. Унинг катта боғи бор эди, у ерда дараҳтлар гуллаган ва ҳамма жойда ариларнинг ғуввилаган овози эшитилар эди. Асалариларни кўрган, бобо хурсанд бўлиб, яхши ҳосил бўлишини айтди.

<p><u>Топшириқ тавсифи</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Баҳолашнинг таркибий соҳаси: тирик тизимлар Баҳолашнинг компетентлилийк соҳаси: ҳодисаларни илмий тушунтириш Контекст : шахсий Мураккаблик даражаси: ўрта Жавоб формати: батафсил жавоб билан очинг Баҳолаш обьекти: ҳодисани тушунтириш учун тегишли илмий билимларни қўлланг Максимал балл: 2 <p>Текшириш усули : мутахассис томонидан</p>	<p>Баҳолаш тизими</p> <table border="1"><thead><tr><th>балл</th><th>Мезоннинг мазмуни</th></tr></thead><tbody><tr><td>2</td><td>асаларилар ўсимликларни чанглатади. Чангланишсиз мевалар ва уруғлар ҳосил бўлмайди.</td></tr><tr><td>1</td><td>агар фақат чанглатиш хақида гапирилса.</td></tr><tr><td>0</td><td>бошқа жавоблар ёки жавоб йўқ</td></tr></tbody></table>	балл	Мезоннинг мазмуни	2	асаларилар ўсимликларни чанглатади. Чангланишсиз мевалар ва уруғлар ҳосил бўлмайди.	1	агар фақат чанглатиш хақида гапирилса.	0	бошқа жавоблар ёки жавоб йўқ
балл	Мезоннинг мазмуни								
2	асаларилар ўсимликларни чанглатади. Чангланишсиз мевалар ва уруғлар ҳосил бўлмайди.								
1	агар фақат чанглатиш хақида гапирилса.								
0	бошқа жавоблар ёки жавоб йўқ								

Ўнгдаги матнни ўқинг ва қуийдаги саволга жавоб беринг. Жадвалда чап устундаги элемент ҳарфи ёнида ўнг устундан мос келадиган элемент рақамини киритинг. Чандаги ҳар бир элемент учун ўнг томонда иккита элементни топишингиз керак.

Савол 2. Акмат шамол билан чангланадиган ўсимликларни ҳашаротлар билан чангланадиган ўсимликлардан қандай белгилар билан ажратди? *Жавобларни жадвалга киритинг.*

Чанглатиш усуllibар		Белгилар
A ҳашаротлар чангланадига н ўсимликлар белгилари	1	гуллар ёрқин, хушбўй, нектар билан
	2	гулчанг кичик, енгил, қуруқ, катта
B шамол билан чангланадига н ўсимликлар	3	кичик ноаниқ гуллар узун гулзорларда тўпланади
	4	йирик, ёпишқоқ, кўпол гулчанглар

Жавоб:

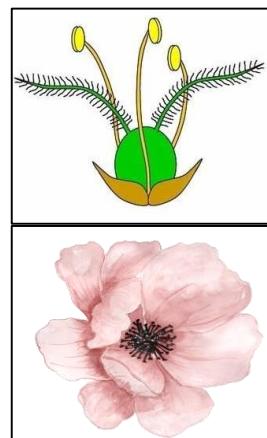
A		
B		

Мева ва уруғларнинг шаклланиши.

Акмат ўсимликлар нафақат ҳашаротлар, балки шамол ёрдамида ҳам чангланишини эслади.

Чангланиш жараёнини таъминлаш учун гуллар ҳашаротларни жалб қилиш ва шамол чанглатиш учун маҳсус мослашувларга эга.

Акмат мактабда ўқиган билимларига асосланиб боғдаги қайси дараҳтлар шамол ва қайсилари ҳашаротлар ёрдамида чангланишини аниқлашга қарор қилди.

Топшириқ тавсифи

- Баҳолашнинг таркибий соҳаси: тирик тизимлар
- Баҳолашнинг компетентлилик соҳаси: ҳодисаларни илмий тушунтириш
- Контекст : маҳаллий
- Мураккаблик даражаси: ўрта
- Жавоб формати: мувофиқликни ўрнатиш
- Баҳолаш обьекти: ҳодисаларни тушунтириш учун тегишли табиатшунослик билимларини қўлланг
- Максимал балл: 2

Текшириш усули: дастур орқали

баҳолаш тизими

баллар	Мезоннинг мазмуни
--------	-------------------

2	Жавоб: А: 1,4 Б: 2,3
---	-------------------------

1	Икки ёки учта тўғри жавоб танланган
---	-------------------------------------

0	Бошқа жавоблар ёки жавоб йўқ
---	------------------------------

<p>Ўнгдаги матнни ўқинг. Саволга жавобингизни ёзинг.</p> <p>Савол 3. Нега беда мева ва уруғ бермади? Бедани кўпайишнинг иложи йўқлигининг сабаби нима?</p> <p>Жавобингизни ёзинг.</p> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Мева ва уруғларнинг шаклланиши.</p> <p>"Қизиқарли Ботаника" китобида Акмат қўйидаги тарихий ҳақиқатни ўқиди. Янги Зеландия ва Австралия кашф этилгандан кўп ўтмай, у ерга Европадан биринчи кўчманчилар келишди. Улар илгари ўсмаган беда экишди. Беда унумдор ерларда яхши ўсди, лекин уруғ бермади ва шунинг учун кўпаймади. Ҳар сафар Европадан янги уруғларни олиб келиш керак эди.</p>								
<p>Топшириқ тавсифи</p> <ul style="list-style-type: none"> • Баҳолашнинг таркибий соҳаси: тирик тизимлар • Баҳолашнинг компетентлилик соҳаси: илова табиий фанларни ўрганиш усуллари • Контекст : шахсий • Мураккаблик даражаси: ўрта • Жавоб формати: батафсил жавоб билан очинг • Баҳолаш обьекти:ходисани тушунтириш учун тегишли табиий фанлар бўйича билимларни қўлланг • Максимал балл:2 • Текшириш усули: мутахассис томонидан 	<p>Баҳолаш тизими</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Баллари</td> <td style="width: 50%;">Мезоннинг мазмуни</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2</td> <td>жавоб: беда чанглатадиган арилар (асаларилар, ҳашаротлар) йўқ эди. Шунинг учун улар уруғларни бермадилар.</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">1</td> <td>Жавобда фақат ҳашаротлар йўқлиги ёки беда чангланмаганлиги сабабли уруғ хосил қилмаганлиги айтилади.</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">0</td> <td>Бошқа жавоблар ёки жавоб йўқ</td> </tr> </table>	Баллари	Мезоннинг мазмуни	2	жавоб: беда чанглатадиган арилар (асаларилар, ҳашаротлар) йўқ эди. Шунинг учун улар уруғларни бермадилар.	1	Жавобда фақат ҳашаротлар йўқлиги ёки беда чангланмаганлиги сабабли уруғ хосил қилмаганлиги айтилади.	0	Бошқа жавоблар ёки жавоб йўқ
Баллари	Мезоннинг мазмуни								
2	жавоб: беда чанглатадиган арилар (асаларилар, ҳашаротлар) йўқ эди. Шунинг учун улар уруғларни бермадилар.								
1	Жавобда фақат ҳашаротлар йўқлиги ёки беда чангланмаганлиги сабабли уруғ хосил қилмаганлиги айтилади.								
0	Бошқа жавоблар ёки жавоб йўқ								

<p>Ўнгдаги матнни ўқинг . Саволга жавоб беринг, тегисили жавоб вариантини танланг.</p> <p>Савол 4. Нега қўшни аёл бокқа сироп сочди? Битта тўғри жавобни танланг.</p> <p>А. асаларилар ва ариларни жалб қилиш учун Б. мева таъмини яхшилаш учун В. куртакларнинг очилишини тезлаштириш учун Г.гуллаш жараёнини тезлатиш учун</p>	<p>Мева ва уруғларнинг шаклланиши.</p> <p>Акмат бобоси ва қўшниси ўртасидаги сухбатни эшитди: "сиз асаларилар йиллар ўтиши билан тобора камайиб боряпти ва баҳорги об-ҳаво тухумдонларнинг пайдо бўлиши учун тобора қулай эмас. Шунинг учун, бу даврда мен боғни ширин (1 литр сув учун 1 ош қошиқ шакар) ёки асал суви (бир челак сув учун 2 ош қошиқ асал) билан сепаман "</p>						
<p>Топшириқ тавсифи</p> <ul style="list-style-type: none"> Баҳолашнинг таркибий соҳаси: тирик тизимлар Баҳолашнинг компетентлилик соҳаси: ҳодисаларни илмий тушунтириш Контекст : шахсий Мураккаблик даражаси: ўртача Жавоб формати: битта тўғри жавобни танлаш билан Баҳолаш обьекти: жараён ёки ҳодисанинг бориши тўғрисида прогнозларни тузинг ва илмий асосланг Максимал балл:1 <p>Текшириш усули:дастур орқали</p>	<p>Баҳолаш тизими</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Балл</th> <th style="text-align: center;">Мезоннинг мазмуни</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">Жавобни танлади 1 (A)</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">0</td> <td style="text-align: center;">Бошқа жавоблар ёки жавоб йўқ</td> </tr> </tbody> </table>	Балл	Мезоннинг мазмуни	1	Жавобни танлади 1 (A)	0	Бошқа жавоблар ёки жавоб йўқ
Балл	Мезоннинг мазмуни						
1	Жавобни танлади 1 (A)						
0	Бошқа жавоблар ёки жавоб йўқ						

Савол 5.

Үнгдаги матнни ўқинг. Саволга жавоб берши учун жадвалдан фойдаланинг ва жавобингизни ёзинг.

Жадвалдаги маълумотларни таҳлил қилиб, Акмат ҳаво ҳарорати ва тухумдонларнинг ҳосил бўлиш ўртасидаги боғлиқлик ҳақида қандай хулоса чиқариши мумкин?

Жавобингизни ёзинг.

Мева ва уруғларнинг шаклланиши.

Акмат кўшнисининг об-ҳаво ҳақидағи сўзларини эслади:"... баҳор об-ҳавоси тухумдонларнинг ҳосил бўлиши учун тобора қулай эмас ."

Об-ҳавонинг бунга қандай алоқаси бор?-деб ўйлади Акмат, - баҳор келди, об-ҳаво доим яхши. Аммо барибир буни аниқлашга қарор қилди ва қуидаги жадвални топди.

Асалариларнинг гулларга ташрифлари жадвали,^{дона}^{м²}

Ҳаво ҳарорати, ⁰ C	олма	олча	олхўри
17	21	20	20
21	22	24	29
23	35	35	35
25	35	37	35
27	39	35	37
29	39	36	39
31	32	31	30
35	23	23	21
38	17	15	16

жадвални таҳлил қилгандан сўнг, Акмат баҳорда об-ҳавонинг тухумдонлар пайдо бўлишига қандай боғлиқлигини тушунди.

Топшириқ тавсифи:

- Баҳолашнинг таркибий соҳаси: жонли тизимлар
- Баҳолашнинг компетентлилик соҳаси: хулоса чиқариш учун маълумотларни талқин қилиш
- Контекст : шахсий
- Мураккаблик даражаси: юқори
- Жавоб формати: батафсил жавоб билан
- Баҳолаш объекти: маълумотларни таҳлил қилиш, шарҳлаш ва тегишли хулосалар чиқариш
- Максимал балл:2
- Текшириш усули: мутахассис томонидан

Баҳолаш тизими:

Балл	Мезоннинг мазмуни
2	Жавоб : 1. Асалариларнинг чанганиш фаоллиги ҳаво ҳароратига боғлиқ. 2. Асалари фаоллиги + 23 дан + 29 гача бўлган ҳароратларда кузатилди ⁰ C
1	Тўлиқ жавобнинг элементларидан бири
0	Бошқа жавоб ёки жавоб йўқ